

Adatok a soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola 1921-34 közötti történetéhez

Közreadja: ZSADÁNYI ÉVA

A selmebányai – akkor még – Bányászati és Erdészeti Főiskolát a Felvidék csehek által történt megszállása következményeként 1919-ben Sopronba költöztették. 1919. április 28-án, öthónapos kényszerű szünet után a Károly laktanyában kezdődött meg az oktatás. Hosszas tárgyalás és egyeztetés után 1922. február 20-án a főiskola a volt honvéd főreáliskola épületében kapott végleges elhelyezést (Vitális Gy. 2011).

Az előzményeket a „Fejezetek a selmeci akadémia, illetve a főiskola 1840-1919. közötti történetéből” címen olvashatjuk (Vitális Gy. 2018). A főiskola soproni elhelyezésével kapcsolatos kérdéseket, illetve történéseket 1920-ig dr. Vitális István geológus professzor 1919-1920. évi naplójegyzetei alapján dr. Vitális György „Selmebányától Sopronig” című tanulmányában (Vitális Gy. 2011) foglalta össze.

Jelen közlemény az utóbbi folytatása, Dr. Vitális István professzor 1921-1934. évi kéziratos naplójegyzeteinek felhasználásával készült. Előtérbe kerülnek olyan részletek is, amelyek eddig nem jutottak publikálásra, mint például a főiskola doktori és magántanári képesítés-jogának megszerzésével, valamint az intézmény műegyetemi rangra emelésével kapcsolatos tevékenység. Szerepelnek benne a dr. Vitális István személyéhez kötődő fontosabb események is. A naplót unokája, dr. Vitális György vasokleves geológus bocsátotta rendelkezésünkre.

A napló-bejegyzésekből kirajzolódik az a szívs és fáradságos munka, amit a főiskola érdekében végeztek az 1921. és 1934. közötti években.

A főiskola az 1921-1922. években még mindig elhelyezési gondokkal küzd.

1921. szept. 6.

Pethe: a bányászat Pécsre, az erdészet Egerbe megy. Szopkó kaposvári polgármester ad 3 kaszárnyát, lakások szűken. Dr. Lukánich pozsonyi rektor: kooperáljunk Pécsett, tárt karokkal fogadnak, beszéljek Pekárral. A Szegényház utcai épületbe jönnek. A Győri úton csak 3 kis szoba állt a bölcsészeti fakultás rendelkezésére. Az előadások közös termekben tartattak. Az Eszterházi utcában csak 1 szobája van az orvosi karnak.

1921. szept. 18.

D. e. 10-kor Bány. közgyűlés: elnök Gálócsy a vidéki elhelyezés híve, az alelnök Zsigmondy és Schmidt Sándor.

Hadik (laktanya) nem kapható, csak vidéki kaszárnya. Schmidt nem volt a Kormányzónál. Miskolc polgármestere csendőrlaktanyát ajánlott fel.

1921. dec. 14.

Soproni népszavazás.

1922. szept. 12.

Hurcolkodás a Ferencz József lakatanyába. 3 kocsi á 1800 K és 600 K borraivaló.

1922. okt. 16.

Előadások kezdete. 16-án kezdődnek, pótvizsgák 14-ig bezárólag.

1923. máj. 23.

Prorektor választás. Krippel.

1923. júl. 14.

Pénzügyben megtudtam, hogy a Kormányzó 9-én, a p. (ü.) miniszter 11-én aláírta a kinevezésemet.

1923. szept. 23.

Tanévnyitás, jól sikerült. A tanévnyitó beszédet Mihalovits János rektor mély gondolatokkal átítatott szavakkal tartotta (Mihalovits J. 1923).

1923. dec.5.

Németegyházán 3 m vastag (lutezi) szenet fúrtunk át. Nagy az öröm.

A nagyegyházi szénkutatóról kimerítő részletességgel Vitális István a Bányászati és Kohászati Lapokban számol be. (Vitális I. 1948)

1923. dec. 10.

Székfoglaló előadásom az akadémián. Levelező tagsági székfoglalója „A recens notidanusok és a fosszilis Notidanus primigenius Ag fogazata, fő tekintettel a mátraszöllősi miocénkorú notidanusfogakra” címmel történt.

A M. Kir. Bányamérnöki és Kohómérnöki Főiskola tanári kara az 1923. évtől kezdve sikraszállt a doktori és magántanári képzés jogának megszerzéséért. Tevékenységük igen erőteljesen igénybe vette az ügyvel foglalkozók energiáját. A dolog azért volt fontos számukra, mert csak így pályázhattak a főiskola egyetemi szintre emelkedésére. Tájékozódásul összegyűjtötték néhány osztrák és német főiskola doktoravatási jogát:

A leobeni és a pribrami cs. k. bányamérnöki főiskolák a földművelésügyi minisztérium alá tartoznak. 1904-ben megkapták a doktoravatási jogot, ugyanakkor, amikor a selmeci főiskola is 4 évvé lett, és a főiskola címet vette fel az akadémia helyett. Leoben jelenleg a kereskedelemügyi minisztérium alá tartozik.

A szász kir. bányászakadémia Freibergben a pénzügyminisztérium alá tartozik, és a doktoravatási jogát (Dr. Ing.) 1921-ben kapta meg.

A porosz clauthali bányászakadémia a kereskedelemügyi minisztérium alá tartozik, és 1920-tól doktoravatási joga van.

A tharandti szász erdészeti főiskola a pénzügyminisztérium alá tartozik, és doktoravatási joga van. (Dr. Ing. Forswissenschaften.)

A két porosz erdészeti főiskola: Eberswalde- és Mündenben a földművelésügyi minisztérium alá tartozik. 1922-ben megkapta a doktoravatási jogát.

Wienben a Hochschule für Bodenkulturban 1906 óta avatnak műszaki doktorokat.

A doktorátus és a hozzá csatlakozó magántanári jog megszerzését, majd ehhez kapcsolódóan az egyetemi status elérését számtalan vita és tárgyalás követte.

1924. okt. 12.

Tettamantival a műegyetemen.

1924. nov. 11.

Tanácsülésen: az egyetemi statutet még nem zárták le, hogyan juthatnánk be? Adaptálást soproni példára?

Boleman: kultuszhoz,

Kövessi Ferenc: Közgazdaságihoz,

Kövesi Antal: Pénz, Föld, Kultusz,

Fehér: Önálló,

Mihalovits: fokozatosan érzük el az egyetemi statutet,

Tettamanti: a föld és pénzüggel lehetetlen együttműködni,

Cotel: szanálás,

Egyetértés: bejutni az egyetemi statusba.

1925. dec. 23.

Dr. ügye megint elhalasztódott, mert nem értek rá 21-22-én, arról dönteni, hogy hová tegyék véleményezés végett a doktori szabályzatot: Kultuszhoz, műegyetemhez? Pethe módosítani akarta, Tettamanti ellenezte.

Az itt bemutatott naplórészletekből az is kitűnik, hogy Vitális Istvánnal együtt a főiskola tanári kara (l. a mellékelt képet) is mennyire a szívén viselte az intézmény sorsát, figyelve és vizsgálva az aktuális lehetőségeket.

A főiskola tanári kara 1924-25-ben: balról jobbra, ülők: Szentistványi, Fekete Z., Mihalovits, Tettamanti, Walek, Tomasovszky, Krippel, Réz; állnak: Boleman, Vitális, Róth, Kövessi F., Pattantyús; lépcsőn: Széli, Balás, Finkey, Kelle, Cotel, Fehér, Lesenyi, Vági. Nincsenek a képen: Stasney, Vendel, Sébor. (A kép forrása: a Miskolci Egyetem Központi Könyvtára, Levéltára és Múzeuma.)

Az 1926. jan. 3-8. között Budapesten megrendezett Természet-, Orvos-, Műszaki- és Mezőgazdaságtudományi Országos Kongresszuson hat kisebb hozzászólása mellett Vitális István „A bányászati tudomány múltja, jelene és jövő fejlődésének feltételei hazánkban” címmel tartott nagyszabású előadást (Zsadányi É. et al. 2016). Ugyanott Mihalovits János „A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola múltja és jelene vázlatos keretben” című előadása is elhangzott (Mihalovits J. 1926).

1926. ápr. 28.

Bejelentettem, hogy kértem Klebelsbergnél a doktorátusi intézmény megajánlását.

1926. jún. 12.

Dr. Nagy Árpád h. államtitkár iroda igazgatójánál a p. ü. átírtára a főiskola dr. és magántanári intézmény ügyében (34 716 Kultusz...) május 22-én áttetett a műegyetemhez.

1928. jan. 21.

D. e. 10-kor Kossalkánál, vállalja: mint képviselő, beszél Klebelsberggel a doktorátus ügyében.

1928. márc. 4.

Klebelsberg látogatása a főiskolán: a Tud. Egyet. a külsőség nem fontos. Nem egyszerű szakiskola, ahol csak ismereteket közölnek, hanem önálló tud. kutatás is folyik. Ezt megmondja minisztertársának.

1928. okt. 14.

Dél előtt a miniszterelnök meglátogatta a főiskolát. Tanszékeimen Németegyházáról is tudakolt Bethlen. Megmutattam neki a jádsi olajdús szenet.

1928. nov. 20.

Boleman ref. a dr.-ről: Wekerle: úgy látom, nehéz ügy. A pénzügyben a referens van ellene. A felsőoktatás forduljon Wekerléhez mint új p. ü. m.-hez.

1929. febr. 2.

Kossalka: Klebelsberg értesítette a mérnöki kamarát, hogy nem hajlandó a dr.-i és magántanári intézményt a főiskolának megadni.

1929. febr. 21.

A mérnöki kamara: „A doktorrá avatás és a magántanári képesítés intézményével való felruházás jogát lehetőleg csak egyetemeknek, illetve a műegyetemnek kell biztosítani, amelyek a legmagasabb tudományos szakképzést nyújtják a hallgatóságnak, és amelyek egyedül hivatottak arra, hogy a tudományos szakképzés fokát a doktorátussal és a magántanári képesítéssel bizonyítsák”.

1930. márc. 7.

Előadásom tetszett, Kornis megígérte, hogy informálja a minisztert, és igyekszik rábeszélni a doktorátus megadására.

Szily beszélt a kultuszminiszterrel, mereven kitart amellett, hogy a doktori és magántanári képesítés csak az egyetemeket illeti

meg, mert csak ott van meg az egyetemi szellem, megkérdőjelezni azt nem lehetséges.

1930. márc. 12.

Böhmnél.

Kornisnál: tegnapelőtt referáltam a miniszternél, bár próbáltam áthangolni irányotokban, csak arra volt hajlandó, hogy a bányászati, koh. tudományokból a ti hallgatóitok a műegyetemen doktorálhassanak, az illető szaktanárotok a kérdező, de a műegyetem dékánja a bizottsági elnök.

Ha megfelel: beszélek Szilyvel, mert a miniszter Szilynek elmondta a tervét. Talán átmenetnek elfogadható ez! Azt ti is tudjátok.

Erre mondtam, hogy a miniszter mást írt, és másként viselkedett a min. tanácson.

Budnak, hogy hozzájárul a műegyetem meleg ajánlásához, s nincs semmi észrevétele az ellen, hogy a főiskola felruháztassék a doktori és magántanári képesítés jogával, és mikor Bud az ügyet a minisztertanács elé vitte: gr. Klebelsberg ellene szólalt fel, s így a minisztertanács azt nem engedélyezte.

1930. márc. 23.

Pethe referált Böhmnek jelenlétemben, Boleman volt Wekerlénél: a dk. [doktorátus] sem igen, sem nem, csak mosolygott. Baj, mondta Böhm.

1930. márc. 31.

Tanácsülés: jelentésem a doktori és magántanári képesítésről.

1930. ápr. 5.

Böhm: ki kell tartani a dt. mellett, a nélkül nincs egyetemi status. Legyen a főiskola egy fakultása a műegyetemnek Sopron székhellyel, és a pénz-földügy alatt (Ev[angélikus] th[eológiai] fakultás minta!).

1930. ápr. 10.

Főiskola – a műegyetem soproni fakultása legyen.

Tárgyalás Böhmnél: elfogadta a műegyetemi fakultás-ajánlatot.

1930. ápr. 5.

Bolemannal Böhmnél: Klébi [*Klebensbergnek a tanárok által használt beceneve – Zs. É.*] levele megérkezett. Csak a bányamérnökök tehetnének a műegyetemen dk-tust, az erdőmérnökök nem.

Gr. Teleki nem volt már a tanszéken $\frac{3}{4}$ 1-kor. (Vele közölni, hogy Temesváry, a p. ü. közölni fogja előadói beszédében Klébi beleegyező levelét).

Chorint felkérni a Felsőházban felszólalni, csak ha az nem használ, akkor tárgyalni Klébivel.

1930. ápr. 30.

Gr. Teleki Pálnál, a dékáni hivatalban. Elég jól tájékozott ügyünkben. A Felsőházban valószínűleg felszólal oly értelemben, hogy a doktori képesítést, mint az önálló tud. kutatásra való képesség jelzését különítsék el az adminisztrációs munkára való oklevéltől. Elolvasta a leobeni doktori képesítés szabályzatát. Helyeselte, hogy mi 1 fő és 2 melléktárgyból akarunk doktori képesítést adni.

De mindezt általánosan kell rendezni, ámde most a gazdasági bajokból való kibontakozás a legfontosabb. Megnézte Hornoch, Finkey, Cotel munkáit. A miniszterelnökkel nem találkozik olyan gyakran, mint hiszik. A miniszterek nem örök életűek. Bethlen a mi dk [*doktorátus*] ügyünk miatt száll szembe Klébivel.

Böhmnél referáltam Teleki szavairól. „Nem hiszi, hogy sikerül a dk-t” úgy keresztül hajszolni. Wekerle nem harcos természet. Tudja, hogy Klébi nem járul hozzá, és a műegyetem kapcsolat esetén 3 miniszter alá tartozzon a bányamérnöki fakultás. Gondolkozik még rajta, hogy mit vessen papírra: mit válaszoljon Klébinek.

1930. máj. 6.

Délben Bolemannak referáltam gróf Telekivel folytatott tárgyalásomról.

D. u. tárgyalás Fehérrel: a főiskola maradjon Sopronban, s a két ágazat együtt. Fontosabb a fiz[etés] javítás, mint a doktori képesítés.

1930. máj. 25.

1. Sopron maradjon a székhely (Ev. theol., Thurner, Rolla).
2. A két ágazat együtt maradjon.
3. Mérnöki diplomát lehessen adni.
4. A főiskola címet meg lehessen tartani.

1930. jún. 20.

Elnöknél: kár, hogy előbb nem szóltam: a doktorátus ügye bizottsági téma, nem való plénumba. Ő ebben az évben nem szólal fel. Majd jövőre. Készséggel beszél Klebelsberggel. Wekerle hiú ember, nem hiszi, hogy kiadná a kezéből a főiskolát. Róth helyesli a Kultuszhoz, a műegyetemhez való csatlakozást.

1930. okt. 6.

D. u. 3 órakor tanácsülés. Cotel: a műegyetem évnyitó ünnepén Klebelsberg azt mondta, hogy jobb volna a pécsi egyetemhez csatlakozni, de a rezort miniszterek ellenzik. Cotel menjen el az ügyet részletesebben megtárgyalni.

D. e. keresett Cotel: legyen segítségére.

1930. okt. 8.

Böhmnél. Cotel már megírta a hétfői ülés referálóját. Böhm nem csodálkozik azon, hogy egyetemi tanárok szeretnének lenni, hiszen talán 60 % a főiskola tanárainak fizetése. Lehet, hogy Wekerle hozzájárul az egyetemi kapcsolathoz, ez Bethlentől függ.

1930. okt. 18.

A főiskola évmegnyitó ünnepe. Boleman ügyes beszámolót tartott, felolvasta 1907. évi cikkemet „Egy címzetes főiskola”. Cotel bejelentette a pécsi egyetemhez való átkapcsolódás tervét, jelezve a „fúziót”.

1930. okt. 19.

Az ev. theol. fakultás felavató ünnepe: Horthy, Klebelsberg etc. Klébi úgyesen célzott a főiskola átvételére. Bankett.

D. u. 3 óraker: Horthy látogatása a főiskolán, elmondtam a németegyházi szén-leletet.

1930. okt. 21.

Vendl, Vitális, Prosz, Romwalter, Kövessi, Finkey, Szoboszlai, Hornoch, Boleman, Fehér, Fekete, Róth, Kövesi A, Széki, Cotel.

A főiskola 170 éves, az Erzsébet egyetem 17.

A főiskola tanárai épp úgy megmaradtak, mint az egyetemiek. Ha a főiskola tanárait a pécsiek mérlegelik, mi is mérlegeljük a pécsieket.

Klébi tanácsára jött Bozóky, ha a fúziót akarják, csak amblock átvétel esetén lehetséges az.

Elhatározás semmi irányban nincs.

Várjuk a pécsiek válaszát, addig semmi lépést nem kell tenni.

1930. nov. 22.

Dr. Bozóky: szerdán lesz tanácsülés, azon tárgyaljuk az ügyet. A 3 kar kiküld 2-2 képviselőt Sopronba megbeszélés végett.

Szily: holnap Bozóknál beszéljük meg a taktikát.

Gorka: ő ajánlotta, hogy a karok küldjenek 2-2 képviselőt Sopronba. Az orvoskar képviselői: Pekár és Gorka.

Gorka felolvasta a rektor referátumát: Klébi azt kívánta, hogy a rektor jelentse be a soproni ünnepélyen a főiskola átkapcsolását.

1930. nov. 23.

Lesenyi: nem akarja a tárgyalás fonalát megszakítani, de jelzi, hogy felülbírálatot nem fogad el.

Szily: a megbeszélés egészen magánjelleű, egyik félre sem kötelező.

Vitális: ajánlja, hogy a 3 kar küldjön Sopronba 2-2 képviselőt a fúzió megbeszélése céljából.

Bozóky is ezt ajánlja.

Szily: a felülbírálat a műegyetem végezheti, miután a pécsi egyetemen ilyen szakok nincsenek.

Pattantyús: azt fejtegeti, hogy a műegyetemen sincs képviselve a mi főiskolánk sok szaktárgya.

Vitális: kifejti, hogy az ev. fakultás esetén azért kellett pályázat, [mert] Pozsony és Eperjes tanárait nem lehetne kizárni, hasonló volt a helyzet Debrecenben.

1930. nov. 24.

Tanácsülés: Terjedelmes referálásom a fúzió ügyében. Lesenyi kiemelte, hogy mindenre megfelelttem. Cotelt bántja, hogy nem ő vezeti a tárgyalást.

1930. dec. 9.

Rektor: Szily nagy jóindulattal van, Wekerle: fájna, ha eltávozna a főiskola, jól gondolja meg a tanári kar, ha jobbnak tartja a kultuszhoz menni. Ő nem ellenzi.

A tanári kar döntsön függetlenül, csak a lelkiismeretére hallgasson.

Határozat: a pécsi kiküldött tanárok megérkezéséig szünet.

Azután tanácsülés a fúzió ügyében.

1931. jan. 27.

Szilyvel tudattam, hogy a főispán a héten tiszteleg Klébinél.

1931. febr. 20.

Polgármester felküldi a kérvényt a belügyhöz és másolatban a kultuszhoz. Főispán: két fakultás lesz.

1931. febr. 23.

Főispán szerint Klébi tényleg két fakultásként veszi át a főiskolát, kinevezi a természettud. tanárokat is. Ez lesz Sopron részére a nemzeti ajándék a szavazás tízéves évfordulójára.

A pallagi gazd. akadémia fakultásként csatlakozik a debreceni egyetemhez, ezt Bethlen is kívánja.

1931. febr. 26.

Szilynél: nem tud arról, hogy Klébi két fakultást ígért volna (feleslegesen), a természettudományi fakultást Pécs is akarja, az orv. fakultással való rokonság miatt.

Előbb a pallagi mezőgazd. akadémia beolvasztását kell megcsinálni.

1931. márc. 21.

Szilynél: a főiskola ügye mintegy holtpontra jutott, nem azért, mintha meghalt volna, de – mint már múltkor is mondtam – mert a földügy és a gazdák joggal horkannának fel, hogy még ezt is elveszi a kultusz. Most egy ideig várni kell. A nyári szünet után, szept.-ben is elég idő lesz még, hogy Sopron az egyetemet kapja nemzeti ajándékként.

A polgármester természetesen vegye fel ezt is kívánságai közé, amelyeket a miniszterelnökség kért tőle.

Az nem lehetséges, hogy a főiskola egyetemmé fejlesztessék úgy, mint ahogyan akadémiából főiskolát fejlesztett. Csak gazdasági irányú egyetem felállításának semmi értelme.

Most néhány héten belül eldől a debreceni akadémia ügye. Azt feltétlenül meg kell várni. A nyugalmi idő javára lesz a Ti ügyeteknek.

1931. okt. 13.

Rektor: Herrmann beszélt a miniszterelnökkel a dk [doktorátus] ügyben. Beszéljen Szilyvel: a tanári kar a kormányra bízza az ügy elintézését.

1931. okt. 19.

Cotel nagyon örvendezett Szilyvel való tárgyalásom eredménye felett.

1931. okt. 27.

Rektor: Böhmöt sürgeti, hogy az évfordulóra kapják meg a doktorátust.

1931. nov. 11.

Böhm várja, hogy Szilynél sikerül-e kieszközölnöm a doktorátushoz való hozzájárulást, attól teszi függővé, hogy újra átírjon a kultuszhoz. Csak nyilatkozatot tehet a kormány képviselője a soproni ünnepélyen, ily rövid idő alatt a Kormányzó hozzájárulását nem lehet megszerezni.

1931. nov. 18.

Böhmnél: kedden menjünk Szilyhez, azután a p. ü.-be, ő vagy Thaly jelenteni fog Varghának, hogy itt vagyunk, s talán fogad bennünket Vargha.

1931. nov. 24.

Cotel rektor, Vendl, Pattantyús, Vági dékánok és én (Vitális) Szilynél: részéről pártolja a dk-t [doktorátust], miniszterével még nem beszélt, de azt hiszi, hogy ott sem lesz akadály.

Vargha p. ü. államtitkár: kész az ügyet a miniszter elé vinni.

1931. dec. 2.

Szilynél: „Így már igen”. A fődolog a 2. pont, t. i. hogy a tiszteletbeli dkr [doktori] és a magántanári képesítés a kultusz hozzájárulásával történjék.

Böhmnel szívesen tárgyal, ha ő hívja fel.

Böhmnél: „Mit titkolózik a rektor, nevetséges”.

A két pontot 100 %-ig helyesli, hiszen így a kormány, és az ügy javára lesz. Csak az a fontos, hogy az eljárás olyan legyen, mint az egyetemeknél.

A pontokhoz való hozzájárulását jelentsem Szilynek (Szoszlay is ott volt: jó, hogy megelőztem).

1931.dec. 3.

Szilynek levélben írtam meg, hogy Böhm elfogadja a két pontot.

Molnár:

1/ a rendes doktorátusra jelentkező kérését a kar terjeszti az egyetemi tanács elé.

2/ A magántanárt a kar terjeszti a Tanács elé és a kultuszminiszter erősíti meg.

3/ A tiszteletbeli doktort a Kar terjeszti a Tanács elé, a Tanács a miniszter elé, s a miniszter a Kormányzó elé.

1931. dec. 12.

A Kultusz 13681. sz. a (XII. 9) hozzájárult a főiskola doktori és magántanári szabályzataihoz. Az aktát a miniszter helyett

Szily államtitkár írta alá. A Kultuszhoz, Vargha államtitkárhoz vitték Szily levelével, s Vargha önmagyméltóságának 11-én mutatták be. Az akta onnan Thaly államtitkárhoz került 12-én, s azt küldte meg még aznap Böhmhöz (én előbb láttam, mint Böhm).

Böhm megbízott, hogy Pethével dolgozzam át a minisztertanácsi s a kormányzói előterjesztést. Holnap 13-án legépeljük, s kedden a minisztertanács elé kerül.

1931. dec. 16.

Pethe: fél óra alatt kapták az értesítést, hogy a minisztertanács elfogadja a doktorátust. Az aktát most tisztázzák. Pethe gratulált nekem! Felhívtam Cotel. Böhm nyomban értesítette. Cotel is köszöni közreműködésemet.

A naplókban olvasható és itt is idézett rövid bejegyzések visszatükrözik a mindenkori felső vezetéssel (kormányzó, miniszterelnökök, miniszterek, államtitkárok és egyetemi rektorok) folytatott sokoldalú, bonyolult, türelmet és tájékozottságot igénylő tárgyalások, egyeztetések eredményeit.

1931. dec. 18.

Jelentés arról, hogy Böhmöt figyelmeztettem a rektor magnificus cím megadására az új szervezeti szabályzatban.

1932. okt. 18.

Rektor: a napokban bemutatkozik a p. ü. miniszternél, s kérni fogja, hogy a minisztertanács jelentse ki: a főiskolánk is egyetemi jellegű.

1932. okt. 23.

Schmidt Sándor doktori vizsgája (kompresszorozás mamut szivattyúval).

1933. febr. 18.

Schmidt Sándor sürgeti a doktorrá avatását. Böhm díszdoktorságot vár.

1933. febr. 24.

Tárgyalás Böhmmel: A főiskola 30 évi átszervezésének jubileuma alkalmával tiszteleti dr.-ság csak azok részére, akik a főisko-

lának egyetemi színvonalára való fejlesztése körül érdemeket szereztek (pl.: Böhm, Szily, Herrmann, Zorkóczy).

1933. márc. 1.

Böhm helyeselte a két javaslatot a dokt. ügyében.

1933. márc. 26.

Székeinek Schmidt dr.-rá avatása.

1933. márc. 31.

Böhm: előadta tervét Hómannak. Bány. ágat műegyetemhez, erdészetet kiegészíteni mezőgazdasággal (Magyaróvár).

1933. ápr. 3.

Tettamanti: Finkey együtt utazott a sínautón Pinezich-kel, aki nyíltan beszélt az útitársainak [arról], hogy a főiskolát elviszik, mert beszélt Imrédyvel, aki azt mondta, hogy kell valamit csinálni, hiszen 40 hallgatóra 40 tanár esik. A főiskola is forrong, a kohászatot megszüntetnék, legfeljebb 1 tanszéket viszünk át a műegyetemre. (Tervek ezek, mondtam, amihez nagyon erős központi kormány kellene. Császári akarat).

1933. ápr. 19.

Szily: még komoly tárgyalás nem volt a kivitelre nézve. A p. ü. és a földügy részéről nincs ellenállás, hogy a főiskola a kultusz alá kerüljön, a további a bányászati ágazat elcsatolása főleg helyiség kérdésén fordul meg, a katonaságnál most kisebb az ellenállás az átadásra, s így a Hadik laktanyában el volna helyezhető a bányász és kohómérnöki ágazat. Magyaróvárról a mezőgazdaságot nehéz elvinni, egyrészt mert ott van a földbirtok, és másrészt Albrecht főherceg miatt.

1933. ápr. 23.

Széki: Modrovich és Pattantyús halogatják a doktoravatást. A tanárok nekem tulajdonítják a főiskola széttagolását.

1933. máj. 2.

Nagy vita a memorandum ügyében. Lesz, de nem lesz elzárva a boldogulás útja. (Műegyetem pártiak: Esztó, Hornoch, Tettamanti, Vitális, ingadozó: Széki, Cotel.)

1933. máj. 22.

Schmidt Sándor, Valóczky?, Verő, Török doktorrá avatása. Böhm, Vági és Lesenyi kifogásolják, hogy külön utakon járok. Modrovich mérsékelt.

1933. máj.29.

Lesenyi megbékélt a gondolattal, hogy műegyetemi tanár lehet.

1933. jún.1.

Hóman bejelentette a képviselőházban, hogy a bányászatot a műegyetemhez csatolja, az erdészetet Sopronban hagyja.

Baráti összejövetel: Hóman a doktorátust és a magántanári jogokat nem akarja a főiskolára kiterjeszteni. (Pattantyús: akkor mi mehetünk haza), Cotel: vagy van kormányprogram, vagy nincs.

Arra a kérdésre, hogy a csatlakozás híve-e, nem válaszolt... („lehet tudni?”)

1933. jún. 4.

Tettamanti szerint a hajókiránduláson Szily úgy nyilatkozott volna, hogy a főiskola Sopronban marad, kapcsolatban a műegyetemmel.

1933. júl. 4.

D. u. 4.46 gyorsvonattal Sopronba, Kelenföldön Szily: a Hadikot nem kapjuk meg! Kisebbség akarja a műegyetemi csatlakozást. (A tanszékek az egyetemeken csak szünetelnek.)

Vas főispán: lesz-e döntés? Herrmann: nem kötjük azt a nagy harangra.

1933. júl. 5.

10 órakor jött a tanácssterembe Hóman, Szily, Simon, Thurner, Herrmann a főhelyre.

Fekete beszéde: hagyják meg a főiskolát Sopronban, és csatolják a műegyetemhez.

Hóman: a megtekintés után dönt. Ötlete, hogy a műegyetemhez kell csatolni. Véglegesen nem nyilatkozhat. Sok a tanár, részletes indoklást vár el a tanszékre. Őt pénzügyi okok befolyásolják, egységes oktatáspolitikát akar. Téves Sopron vármegyének az a megjegyzése, hogy Vitális nem informálta őt. Vitálissal 2-3 évvel ezelőtt találkozott a tud. akadémián. Azóta nem beszélt vele.

Lehangoltság Thurner arcán. Lesenyi letörve. Fehér: ő nem Sopronhoz ragaszkodik, hanem a botanikus kerthez.

Hóman: fontosnak tartja az erdészeti képzést gazdasággal kiegészíteni. Sok birtokos nem bír erdő- és gazdatisztet is tartani.

Hóman: nem győztél meg arról, hogy megvan az ember és a majom között az átmenet. Herrmann Hómanhoz: tudod mit? Hagyd itt addig a főiskolát, amíg Vitális erről meg nem győz! (csak előadás)

Fehér: köszönöm az értesítést, te voltál az egyetlen, aki gratulált.

Cotel: nagyon közeledik hozzám, szimatja után indul.

1933. júl.28.

Tanácsülés: A földügy még nem döntött. Kövesi Tóni rávette a koh. osztályt és a rektort, hogy a tanács megkerülésével az ő tanszékén töltsék be a ts. állást. (Esztó szerint megy). A rektor beismerte, hogy helytelen volt az előterjesztése, de a többség leszavazta.

Tanácsülés után Fehér őszintén bevallotta, hogy a pécsi csatlakozást azért akasztotta meg, mert Kövessi Ferenc lett volna a tanár és ő elesett volna. Az együtt maradás azért kell, hogy az erdészek magukban eltörpülnek.

1933. júl.29.

Imrédy látogatása júl. 29-én.

1933.nov. 6.

Sopron: Róth megmarad a 25 tanszék. Hornoch eszelte ki.

Pattantyús: Bán előadása nagyon tetszett neki. Jegyzett is. A modora is tetszett.

1933. nov.8.

12-kor értekezlet: Rektor jelentése, hogy a főiskola 3-ik műszaki fakultása lesz a műegyetemnek, 1 dékán, 2 osztály. Titkári állás betöltése (13:11). 200 éves jubileum.

1934. máj. 15.

Hóman felsőházi beszéde: A bány. ág. aggódik, hogy csak ezen az ágazaton lesz leépítés.

1934. jún. 5.

Pattantyús: Feketénél nem sikerült beszélni Szilyvel.

Nagy az izgalom, Sébor mb. tanár lett, s így a keleti akadémia hatásába kerül, pedig Lesenyi régebben kijelentette, hogy ő kész visszamenni a földügybe, ha Sébor másképp nem lehet.

1934. júl.4.

Böhm a múlt évi jelentésében kiemelte, hogy az általam javasolt kutatások Recskén 1 millió mázsa új ércvagyont tártak fel.

1934. aug. 31.

Szily levele: kérésemre leírta, hogy 3-án Budapesten, 4-én Sopronban tegyem le az esküt.

1934. szept. 3.

Budapest, 10 órakor eskü a régi Műegyetem rektori szobájában. Szily államtitkár, kormánybiztos az esküvevő. 18 esküttevő, a főiskoláról én és Romwalter.

1934. okt. 28.

Az ősi Alma Mater ezután mint a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karként működik (Zsámboki L. 1997, Vitális Gy. 2005).

A válogatott naplójegyzetek is erőteljesen dokumentálják és bizonyítják azt a sokirányú erőfeszítést, amelyet a főiskola tanárai

a magasabb szintű képzés megteremtéséért tettek. A takarékosági szempontok a döntéshozókat minden esetben korlátozták, és a döntéseiket is befolyásolták. Ennek ellenére elérték azt, ami az adott időszakban lehetséges és a legkedvezőbb volt.

A sok megpróbáltatáson átment és olykor kimondottan nehéz helyzetben élő főiskola megérdemelten vívta ki mind a doktorátusi, mind a magántanári képesítés lehetőségét, valamit az egyetemi csatlakozást.

* * *

A magyar bányászati oktatás kétszáz éves jubileumának rendezvényeiről szóló bejegyzések dr. Vitális István naplójában:

1935. jún. 22.

D. e. 9 órakor Hóman Bálint kultuszminiszter üdvözlése a soproni vasútállomáson.

12-kor ünnepély, melyen Rohringer Sándor műegyetemi rektor elnökölt. Mihalovits János „Az első bányatisztképző tanintézet alapítása Magyarországon” című előadását olvasta fel.

Mihalovits János ismertette az 1735. jún.22-én felállított bányászati iskolát s első tanárát, Mikoviny Sámuel. Mikovinyről mint Bél Mátyás térképészéről is megemlékezett.

Ezután Hóman Bálint ünnepi beszéde következett.

Az üdvözlések sorában többek között Róth Flóris bányáügyi főtanácsos az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület részéről mondott köszöntőt.

A díszközgyűlést zártkörű díszebéd követte, 5,50-kor Hóman különvonattal Budapestre elutazott.

1935. jún. 23.

A Műegyetem díszközgyűlésén Hóman Bálint tartott nagy beszédet, melyet követően a bányamérnöki tudományok díszdoktorává avatták.

A magyar bányászati oktatás kétszáz éves jubileuma alkalmából tartott megemlékezésről részletesen a Bányászati és Kohászati Lapok 1935. július 17-i számában olvashatunk.

Körmény X 12 g. / 100 g.
is többévalas, Schüttung
Kaffica Atlagos vattas,
1930. okt. 9. péntek

Selentes - gőzöztetés 1/2 kg. vialékivó.
Potom - mel. Cotel más megért
a hiffó: utas referenciáján. Potom,
nem csodálkozok azon hogy egyetlen
fumarolok keratintól kezem ledum
salcin 60% a főzetet. Később
a fűzetet, delet, de worte kőssé
járul is egyetlen kőssévalas, az
Potom - mel. fűz.

Wasserlinez olivumta, más a
fűzetes rendesit kérésimel, a
Celista legyszeren értékelhető edo,
pauze or, hitem fűzetes letalati tás
ellen kére kőssévalas, ugyan Celista
mest fűzetesimel. Potom nem
lellyeti, de kőssévalas kőssévalas,
az egyetlen stohimel! (2 hely
meg egy. Vagyamozal emelke k.)
Pávnyk leimheta Potom, de
vaidetta nolyalutalate.

1930. okt. 9. péntek
Tárgyalás Rott, Bän, Döri val a
csöval - névcai kőssévalas megosztás
a gőzben. Revierly (k. hold megint 3
sör kőssévalas edya 3/4 - 1 P, a kőssévalas
1-3 sör 1000 P. 12-6 az 1500 sör sör sör
kőssévalas kőssévalas kőssévalas
olvas az egyetlen. Selentes kőssévalas
d. u. Rott, a dula vialékivó kőssévalas

Egy oldal a naplóból.

F ü g g e l é k

1. A naplójegyzetekben szereplő személyek és beosztásuk

Bán ?;
Bethlen István gr., miniszterelnök;
Boleman Géza soproni professzor;
Bozóky ?;
Böhm Ferenc bányamérnök, miniszteri tanácsos;
Bud János gazdasági és kereskedelmiügyi, valamint pénzügyminiszter;
Chorin Ferenc gyáros, bányatulajdonos, a Salgó elnöke;
Cotel Ernő soproni professzor;
Esztó Péter soproni professzor;
Fehér Dániel soproni professzor;
Fekete Zoltán soproni professzor;
Finkey József soproni professzor;
Gálócsy Árpád soproni professzor;
Gorka Sándor pécsi orvosprofesszor;
Herrmann Emil soproni professzor és/vagy Herrmann Miksa, Sopron város országgy. képviselője, kereskedelemügyi miniszter;
Hornoch (Tárczy Hornoch) Antal soproni professzor;
Horthy Miklós kormányzó;
Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter;
Imrédy Béla miniszterelnök;
Klebelsberg Kunó gr. vallás- és közoktatásügyi miniszter;
Kornis Gyula vallás- és közoktatásügyi minisztériumi államtitkár;
Kossalka János műegyetemi professzor;
Kövesi Antal soproni professzor;
Kövesi Ferenc soproni professzor;
Krippel Móric soproni professzor;
Lesenyi Ferenc soproni professzor;
Lukanich pozsonyi rektor;
Mihalovits János soproni professzor;
Modrovich Ferenc soproni professzor;
Molnár Kálmán pécsi professzor;
Nagy Árpád helyettes államtitkár;
Pattantyús Imre soproni professzor;
Pekár Mihály orvosprofesszor a pozsonyi és a pécsi egyetemen;
Pethe Lajos soproni professzor;
Pinezich István országgyűlési képviselő;

Proszjt János soproni professzor;
Rohringer Sándor műegyetemi professzor;
Romwalter Alfréd soproni professzor;
Róth Flóris bányamérnök, OMBKE elnök;
Róth Gyula soproni professzor;
Schmidt Sándor bányamérnök, bányaiigazgató;
Sébor János soproni professzor;
Simon Elemér főispán;
Széki János soproni professzor;
Szily Kálmán államtitkár, majd műegyetemi tanár;
Szoboszlai Kornél soproni professzor;
Szopkó kaposvári polgármester;
Teleki Pál gr. egyetemi tanár, miniszterelnök;
Temesváry Imre országgy. képviselő, a pénzügyi tárca előadója;
Tettamanti Jenő soproni professzor;
Thaly Zsigmond államtitkár;
Thurner Mihály soproni polgármester;
Török Béla soproni professzor;
Vas főispán;
Valóczky ?;
Vargha Gyula pénzügyminisztériumi államtitkár;
Vági István soproni professzor;
Vendl Miklós soproni professzor;
Verő József soproni professzor;
Vitális István soproni professzor;
Wekerle Sándor pénzügyminiszter;
Zorkóczy Samu soproni professzor, az OMBKE elnöke;
Zsigmondy Árpád bányamérnök, az OMBKE elnöke.

2. A rektorok névsora a tárgyalt időszakban

1916/18: Kövesi Antal; **1918/19:** Réz Géza; **1919/20:** Vitális István;
1920/22: Jankó Sándor; **1922/23:** Boleman Géza; **1923/254:** Mihalovits
János; **1924/25:** Tettamanti Jenő; **1925/26:** Tettamanti Jenő; **1926/27:**
Fekete Zoltán; **1927/28:** Fekete Zoltán; **1928/30:** Boleman Géza;
1930/32: Cotel Ernő; **1932/34:** Fekete Zoltán; **1934/35:** Rohringer Sán-
dor.

Irodalom

- MIHALOVITS János (1923): Dr. Mihalovits János a M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola rektorának ünnepi beszéde az 1923/24. tanév megnyitása alkalmából. = *Bányászati és Kohászati Lapok*, 56. évf., 20. sz. (október 15.), 217-225.
- MIHALOVITS János (1926): A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola múltja és jelene, vázlatos keretben. = *A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Évkönyve* az 1925/26. tanévről. Sopron, 3-20.
- VITÁLIS György (2005): 70 éve emelkedett műegyetemi rangra a soproni M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola. = *Bányászati és Kohászati Lapok*.183 évf. 4. sz., 34-37.
- VITÁLIS György (2011): Selmechányától Sopronig. Szemelvények dr. Vítális István 1919-20. évi naplójából és szakvéleményeiből. = *Bányászattörténeti Közlemények*. XII. (VI. évf. 2.) sz., 133-166.
- VITÁLIS György (2018): Fejezetek a selmeci akadémia, illetve főiskola 1840-1919 közötti történetéből. = *Bányászattörténeti Közlemények*. XXV-XXVI. XIII- évf. 1-2 sz.101-111.
- VITÁLIS István (1926): A bányászati tudomány múltja, jelene és jövő fejlődésének feltételei hazánkban. = Gorka Sándor (szerk.): *A Természet-, Orvos-, Műszaki- és Mezőgazdaság-tudományi Országos Kongresszus munkálatai*. Budapest, 1926. évi januárius 3-8. 544-553.
- VITÁLIS István (1948): A Németegyháza-Mesterberek-Csordakútpuszta területe alatt felkutatott paleogén fényes barnaköszén. = *Bányászati és Kohászati Lapok*, 81. évf., 33-39., 66-75., 97-108.
- Vivat academia! Emlékkönyv a Bányászati, Kohászati és Erdészeti felsőoktatás 250. évfordulójára*. Budapest, 1985.
- ZSADÁNYI Éva – BOGNÁR László – VITÁLIS György (2016): A földtudományok az 1926. évi országos tudományos kongresszuson. = *Bányászattörténeti Közlemények*, XXII. (XI. évf. 2.) sz., 89-106.
- ZSÁMBOKI László szerk. (1985): *Selmectől Miskolcig 1735-1985. A magyarországi műszaki felsőoktatás megindulásának 250. évfordulóján*. Miskolc, 211-228.
- ZSÁMBOKI László (1997): Bányászati felsőoktatás Selmeceen és Sopronban. = *A magyar bányászat évezredes története*. I. kötet. Budapest, OMBKE, 357-363.

